

MARÍA DO CARME KRUCKENBERG: Ferida de amor estaba

Teresa Navaza

Batín a porta
unha e outra vez con insistenza
e ninguén contestóu.
Funme perto da chanela escura
turrei por ela
e ninguén me falóu.
¿Quén está tras a noite?
¿Quén me pode escoitar os anxeios?
Eu batín, batín forte
pra coñecer onde está o vacío,
pra saber si as esperanzas
son ilusións esquecidas
ou lostregos desfollados
pola choiva.
¿Quén é o que pode
levarme da man coma un neno
polas corredeiras do destiño?
¡Falarme somas
que me envolven, cega,
falarme a modo
e arroularme a ialma!
(M.C.K.)

Neste poema pertencente "A sombra ergueita", Vigo (1976) que M.C. Kruckenberg considera o seu mellor libro en lingua galega, e que nos pensamos é un dos máis valentes e fermosos da autora, racha coa súa timidez anterior e amosa a soidade e a anguria cun fondo lirismo non afastado de vivencias radicais. neste libro M.C.K. están os dores da súa vida, expresados como dí Alonso Montero "cunha temperatura estética non atinxida anteriormente"

Un día pasóu un neno
levando antros labres
un ronsel de axoueres,
e ninguén o escoitóu.

M: del Carmen Kruckenberg Sanxurxo

a sombra ergueita

1976

Outro día pasou un home
coa lua ao lombo
pra sementala no peito,
e ninguén lle falóu.
No outro día pasóu un vello
malferido de anguria
e mollado de noxo,
e ninguén o miróu.
... E onte, unha muller
orballaba de medo
pasóu correndo
sin voltar a faciana, berrando,
espantada pola morte,
e ninguén a choróu.

Nos poemas deste libro aparecen "os outros" nun mundo que non é xusto, nun mundo que non lle gusta:

Marchan caladamente
váñse
deixando a chuvia
escorrendo
polos ollos da terra.
Fuxen
sin voltar a faciana
porque non queren mirar
os campos
orfos de semente.
Vánse traballar
a vida
pra non morrer
sin cadaiteito
cando desfolien a miseria.
Marchan todos
pra gañar o dereito
de acochar o corazón
e o bico
nun leito de rosas.

Este poema, por certo, incluíno M.C.K. na oferta dos poetas galegos a Palestina -Intifada- publicado a finais do pasado ano.

O existencialismo da poeta que a implica totalmente na expresión da rebeldía social queda nitidamente reflexado neste outro poema:

Vou en contra de todo, coma o vento de todo o que me doi e me latexa como unha pomba morta ou mal ferida. Ando sin presas, pero despoboadada non encontrar acougo neste leito onde botóume o amor, sin eu querele. Vou en contra de aqueles que fixeron do diario dormir unha costume e son capaces de matar a pedra.

Coma o vento que empuxa e se rebule, e volve a rebulirse eternamente, son rebelde e non podo conformarme cunha esmola de toxos antros dedos.

A poeta ama a paz e a liberdade, síntese solidaria con outros, na esperanza "dunha bandeira nova" como escribiu X.L. Méndez Ferrín. Na súa voz respírase confianza e seguridade, "razón ceibe":

Moitos pechan os ollos,
e pechan o corazón sin chave,
e déixanse nacer cada mañán
sin medo aos que defenden
un curruncha de terra
onde deitar os soños.
Moitos tápanse os ouvidos
pra non escoitar os prantos dos homes,
mentras as bombas
van destruíndo os berros
das ialmas lastimeiras.
Moitos, con latexos choutándolles decote,
comenzan pola noite
a sachar os camiños,
ermos prados de ósos, sementes do an-
ceio.
Moitos, cunha pinga de amor,
agardan alboradas de ledicia
como azas de chuva estrelecida.
Son moitos os que forxan

unha bandeira nova
pra morder por ela.

M.C. Kruckenberg naceu en Vigo onde reside desde 1955. Fillá de nai galega e pai mexicano de orixe alemá [que pesie a terse afiliado a Falanxe Española en 1932] educaronna nunha atmósfera de sensibilidade. Diciame M.C.K. non ahi moito tempo nun magazine da TVE-G, que na súa casa as diferentes actitudes sempre atopaban comprensión se eran auténticas. Do seu pai herda tamén o amor polo debuxo e a pintura. El Gustavo Kruckenberg era un bo coleccionista de arte. En Vigo M.C.K. escomenza o bacharelato alemán sen remata-lo que non é obstáculo para que fale varios idiomas, posúa unha vastísima cultura... Compón versos desde os 14 anos. A lectura foi sempre a súa grande paixón: Antonio Machado, Rilke, Bandelaire e Rosalía de Castro que ós 18 anos sabía de memoria

Hoxe pasei por Padrón,
hoxe vin a Rosalía.
Estaba erguida no monte
ollándo pasar a vida
... As anduriñas voando
tráenme cantos dunha amiga...

Cando paso por Padrón,
como unha sombra perdida,
a ialma da súa cantora
vive e latexa escondida (Vigo, 1949).

Presenxa outa, Rosalía.
Perto do río, no monte
... na ialma miña.
Na ialma miña
a tua voz doente, e tí...
Lonxe na morte, Rosalía.
(Padrón, 1973).

Agora, moitas veces Rosalía
paso polos teus eidos,
polos teus recordos;
e párome nos nome amigos
dos teus poemas.
Padrón, Lestrove, Laiño, Bastabaies...
Nomes que aprendín recitando
os teus cantos,

nomes que teñen sentido pra min
dende sempre.

Mais vivas istas aldeias
que a súa estrutura real,
mais queridas, mais verdadeiras.
Cando sinto repenicar a Campá
de Bastabaies
entrame no peito un sonido tremante
da tua voz, chamándome;
dos teus poemas falándome...
Si digo Portomouro, Brandomil, Berta-
miráns,
non latexa o espírito do teu mundo,
son nomes sin sentido de eternidade.
Se digo Umia, somente digo un nome...
Se digo Sar, escoito a iauga
escorrendo lizgaira polas eiras
presurora de chegar o mar...
Si, todo ten sentido e nome
cando te soño desperta.
Por iso cando paso por istes pobos,
por istes campos, por istes ceos...
Ti non estás morta. Ti vives pra beleza
dista terra, Rosalía
(Santiago, 1983).

Ninguén recita mellor que ela os seus
e outros poemas. En 1959 editáronse dous
discos, un en galego e outro en castelán
cos seus poemas e a súa voz.

Poemas seus viron a luz en multitudes
de revistas. Salientemos só algunhas delas:
El cobaya (Avila), Alba (Vigo), Papeles
de Son Armadáns (Palma de Mallorca),
Poesía Española e Ágora (Madrid), Olalla
(Mérida), La Nueva España de Oviedo.

M.C.K. é unha excelente traductora
de Rielke e dos "Cantos del Sexto Dalai-
Lama".

Durante 15 anos colaborou semanal-
mente como articulista no xornal Faro de
Vigo.

M.C. Kruckenberg confesa que coma
lectora debe valiosas e numerosas orien-
tacións á escritora Concha Lagos. Nas
suas viaxes a Montevideo coñece e trata a
Juana de Ibarbourou e a Clara Silva que

con marina Romero [poeta e profesora -a que coñece en EE.UU. en 1954) son moi fructíferas tanto humana como profesionalmente.

Pronto se entusiasma cos poetas do século de Ouro, da xeración do 27. Dos poetas galegos prefire Pondal a Curros e, respecto dos contemporáneos, o preferido é Celso Emilio Ferreiro, ó que tratará máis intensamente na tertulia da taberna viguesa "Alameda"(1945-1949), á que acostuman asistir tamén Eduardo Moreiras, Laxeiro, Emilio e Xosé Mª Alvarez Blázquez, Prego de Oliver... Era tal o seu atractivo, a súa personalidade, a súa precocidade literaria, que suscitou comentarios, inspirou poemas, orixinou cadros (Laxeiro 1946)... Celso Emilio faríalle o prólogo en (1956) para un breve libro en castelán "Los parajes inmóviles". O ano seguinte publica, de novo, en Vigo, "Rumor de tiempo", que Iglesia Alvariño considera

"el libro de versos más sencillamente verdaderos que se publicó en Galicia hace mucho tiempo". Este libro poderíamolo dividir en dúas partes, a primeira unha entrega espiritual ó amor e a segunda, páxinas existenciais cheas de medo e preguntas.

O seu primeiro libro "Cantigas do vento" (1956) fora escrito anos antes e o seu título fora suxerido por Rafael Alberti quen tamén fixo a selección dos poemas "foi como meu pai en América" (sic). O volume conecta algunha vez coa canción do pobo:

De anto quererche, nena,
¿sabes o que me pasóu?
Rompéuseme, aí, a camisa
do lado do corazón.

Despois de vivir en Arxentina e Brasil chega a España (1953) e reside tres meses en Madrid onde se relaciona con Vicente Aleixandre, Gerardo Diego e os escritores que facían a revista Garcilaso.

De súpeto, en 1964, aparece un libro

no e. Kruckenberg

singular entre nós, "Teuromaquia en línea y verso", publicados en Vigo, en una edición de 250 exemplares, contendo debuxos da autora que ilustran un poemario do que Vicente Aleixandre dixo: "Ha hecho ud. algo no frecuente: tratar el tema taurino con personalidad. Difícil es elegir pero a mí este libro es quizá el que más me atrae de los suyos. Acaso por lo que tiene de dificultad y victoria".

Neste mesmo ano sae en Vigo, en edición da autora, como outras veces, "Mem-

oria de mi sueño", poemario no que se asoma a momentos decisivos (non só para ela) como a Guerra Civil, a II Guerra Mundial, o pranto dos nenos que sofren inxusticias... Alvaro Cunqueiro en Faro de Vigo calificouno así: "Un hermoso libro. Para mí el más profundo, el más verdadero y personal de María del Carmen Kruckenberg".

Esta muller que ós 19 anos escribira "Cantigas do vento", libro segundo Ferrín popularista que imita a fórmula da cantiga

popular contemporánea, ten unha extraordinaria facilidade para o que Alonso Montero chama neotrovadorismo, esa corrente poética inspirada, á súa maneira, nos nosos Cancioneiros da Idade Media e que se inaugura, espléndidamente, co volume "Nao Senlleira" de Fermín Bouza-Brey, de 1933, e que M.C.K. arriquece con "Cantigas para un tempo esquecido" no que a autora acolle 12 cantigas de amigo a Ramón G. Sierra do "Pampillón". E neste libro prodúcese, verbo da preceptiva da cantiga medieval, unha inversión literaria: nesta ocasión un poeta muller, non namorada, canta, desde unha moi especial amizade, a un amigo:

¡Ai, amigo!
 Como estrelece a noite
 sobre o Pampillón
 donde tes teu amor escondido.

¡Ai, amigo!
 Como crece o recordo
 sobre o Pampillón
 de tanto amor estrelecido.

¡Ai, amigo!
 Como logo se esquece
 sobre o Pampillón
 o medroso recordo perdido.

¡Ai, amigo!

Rube cantando a costa
 que te leva ao Pampillón,
 porque cando chegues
 encontrarás amor.

Baixa chorando a ladeira
 que te trae do Pampillón,
 voltarás espida e coa
 deixando teu amor.

María do Carme Kruckenberg, forte e por iso tan ferible, tan completa e complexa, iconoclasta, hetedodoxa, defensora a ultranza da paz, defenestradora das inxusticia, tan amante da verdade e do amor:

Amor, amigo
 Que non fixese eu por ir contigo.
 Amor, Amado. Que non morrera eu ó teu coidado.

Amor, amante
 Que non vivira eu laletaxente
 (Eu por ti)

Meu amor, meu amante, meu amigo.
 Quero compartir contigo o feitozo
 e tremelar polas follas verdecidas
 da túa mirada no río.

Meu amor, meu amante, meu amigo.
 Quero andar enguedellada no teu fío
 hastra facer un encaixe longo
 pró meu vestido esquecido.

Meu amor, meu amante, meu amigo.
 Quero morrer, como morre un asubío
 no profundo dun corazón
 que marca o tempo do desvío.

Meu amor, meu amante, meu amigo.
 (Amante)

M.^a do Carme Kruckenberg unha voz non descoñecida para os que gustan da poesía, da calidade, do calor humano, da Vida. María do Carme é a voz da vida sentida fondamente. E por ti amamos a vida, a poesía Galicia, o mundo, a beleza.

Por iso e máis, Amámoste, hoxe máis ca nunca nesta sociedade onde o que brilla é a corrupción, a hipocresía e a mediocridade. ■

BIBLIOGRAFIA

Xesús Alonso Montero: Gran Enciclopedia Gallega.

X.L. Méndez Ferrín: De Pondal a Novoneyra.

Festa da Palabra silenciada (n.º 2): A Rosalía.